

Църковенъ Въстникъ

издава във всички състъпки,
във споменатите „Прѣдѣлъ“
и „Български Живецъ“
за издаването им на
изданието им, въ
числото им.

Редактирането ще има на
Първи и втори етажи във
зданието „Прѣдѣлъ“,
на България 10 денонощие,
във същността 12 денонощие.

Единъ брой 15 ст.

Абонирането е годи
щина и
във всяка предидалица.

Всичко, отнсящо се до
изданието им, е изискано
да е администрирано на
адресата, която е поставена
към този „София“.

За обаждането за пълнома
за чужди пъти по 20 ст.
на редът създава съвместно
за всички издавани
по 15 ст.

Предлагати писма не се
принемат — различни
за съдържанието издания
не се допълват.

ЦЪРКОВЕНЪ ВЪСТНИКЪ

СЕДМИЧНО ИЗДАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ:

1. Една припомка на факти и факти — Д. Бр.
2. Особеното митийе на професора И. Берников
3. Състава на църковния съборъ —
прѣв. д-ръ Л. Сълътозаровъ.
4. Книжнина: Петгодично спраче — М. Н. в.
5. Църковна и общественна лѣтописъ.
6. Обявления.

Една припомка на дати и факти.

Прѣз 1872 год. Цариградската патриаршия обявява Българската църква за схизматична. Това тя стори по политически съображения и по внушението от Атина. На врѣмето си Русия, въ лицето на своятъ дипломати, направи неимовѣрни усилия да прѣдизнеси Фенеръ отъ печалния актъ, който изложи православието, правдата и мира. Тя направи тия усилия не да защити каузата на българите, но тази на православието, не за интереса на славянството, но за запаза единството и силата на Източната православна църква. Нейните благи и чисти намѣрения не се съхванаха и оцѣниха. Тѣ дори се подозрѣха отъ гръцката печать и отъ гръцките патриоти. Съ кракъ на църковни канони и на правда, Гръцката патриаршия направи онова, което атинските дипломати, въ име на бѫдещето на еленизма, ѝ наложиха.

И отъ 1872 г. до днесъ схизмата тежи върху съвѣтства на ония, които я прогласиха, но не и върху съвѣтства на българите, които, при протестът на иерусалимския патриарх и при неодобрението на всички автокефали православни църкви, бидоха обявени за схизматици. Съ схизмата Патриаршията мѣрѣше да отдръпне българите отъ родната имъ Църква, която се възобнови съ императорски ферманъ. Въ плана ѝ бѣ да остане Екзархията безъ пастъво и, като не може да я дигне отъ Босфора, да я умори поне отъ анемия, както ѝ стоприха българскиятъ православни пастири по-рано съ импровизираното българо-униатско архиепископство въ Галата. Ала смѣтките ѝ излѣзоха печално погрѣши. Намѣсто да остане безъ пастъво, Българската екзархия увеличи, особено подиръ освободителната война, пастъвото си. Намѣсто да се обслаби отъ постоянните и систематични атаки, прѣсъдявания, клевети и спѣкъни, тя се усили. Тя стана факторъ, който и прѣзъ

най-тежките за народа дни е винуваша респекти. И ако стане нужда да се конкретизира тънчата, ще се види, че въ итога на Екзархията има повече реални придобивки, отколкото въ тоя на Патриаршията. Събитията, фактът, числата, имената сѫ на лице. Дори държенето на Екзархията прѣдъ В. порта и прѣдъ изненадите е било всѣкога достоинство и, следователно, съ силни морални ефекти. Тя, при всички навѣти и внушителни заповѣди напослѣдъкъ, не остави да се дигне ни единъ нѣйнъ митрополитъ.

Малкиятъ парапелъ, който се прави, нѣма за цѣль да издига и надълъжва Екзархията. Навежда се, за да се изтькне, защо гърци, кonto гледатъ дълбоко на работите, искатъ да дигнатъ схизмата, която въ 1872 г., въпрѣки съвѣтът на Русия и въпрѣки каноните и наредбите събории, побързаха да прогласятъ. Нека не се мисли, че гърци ѕкътъ съвѣтът на патриархъ и постъдователи, и строго постъдователи, само не въ срѣдствата, но въ цѣлътъ. Тѣ искатъ да дигнатъ Екзархията отъ Цариградъ. Това е тѣхна цѣль, която постоянно, систематично и упорно прѣсъдѣватъ. Тѣ обявиха схизмата. Това бѣ срѣдството, което имъ се видѣ прѣдъ 35 години най-удобно за цѣльта. Днесъ пакъ сѫществътъ гърци въ лицето на днешния свой патриархъ искатъ да се дигне схизмата. Това е новото срѣдство. Макаръ и да е антиподъ на първото, то прѣсъдѣва сѫщата цѣль. Съ дигането на схизмата тѣ гонятъ да дигнатъ Екзархията отъ Цариградъ. Това е цѣльта. Това е кардиналната задача на Цариградската патриаршия. Това трѣбва да се знае. То трѣбва да се знае и подчертава особено отъ ония български дипломати, които считатъ днесъ Българската екзархия за *анахронизъмъ*.

Въпросътъ за схизмата, който е въпросъ за дигането на Екзархията отъ Цариградъ, е поздигнатъ много пъти. Цариградската патриаршия е била всѣкога противъ седалището на Екзархията: тя не иска това седалище да бѫде въ Цариградъ. Още въ 1869 г. смѣсената българо-гръцка комисия, която изработи последната проектъ за разрѣщение на българската църковенъ въпросъ, бѣ избрала, по съвѣтът на генералъ Игнатиевъ, за седалище на Българската екзархия Търново или Охридъ, но съ резервъ да има право да прѣбивава, по прѣмъра на иерусалимския патриархъ, известно време въ столицата. Въ 1879 г., веднага подиръ освобождението на българите въ България и въ Южна България и разположенето на българския народъ, цариградския патриархъ поискъ да се дигне Екзархията отъ Цариградъ. Прѣзъ сѫщата година императорскиятъ руски комисаръ, покойниятъ князъ Дондуковъ Корсаковъ, повика Н. Блаженство екзарха да замине

за Търново, дълго се пръдполагало да остане седалището на Екзархията. Мнозина от нашите първенци бяха така съжило на мъртва Екзархията да пръв седалището се върне въ Търново или въ Пловдив, от дълго да управлява българитъ въ виляетът. Искането на Патриаршията сръбцата тогава силенъ от поръкъ въ единодушието на народа – българитъ въ виляетът се развижиха и поискаха ръшително Екзархията да остане въ Цариград, като не пропуснаха да заявятъ, на какво ще се рѣшатъ, ако едентуално тя се прѣнесе въ Търново или въ Пловдив. Искането на Патриаршията не сполучи. И то затова, защото бѣ не само противъ фермана, но и противъ духа на берлинския трактатъ, който не сѣсни, но разшири въ още по-голяма степенъ правата на народностът, останали подъ прѣмътъ владѣнія на сultата. То бѣше и е сега противъ буквата на българската конституция, която носи подпинки на императорския руски комисаръ и на турска прѣдставителъ.

Прѣзъ 1895 г. Патриаршията отново повдигна въпъсть за дигането на схизмата. Този въпъсть настоятелно се повдигна и прѣзъ 1896 г. и силно се поддържа отъ кръжовът, които радиъ да се заличи грѣшката съ схизмата и да се омиrottвори Църквата. Прѣзъ 1900–902 г. се повдигна отново въпросъ само подъ друга форма: почнаха да лагатъ схизмата и Екзархията отъ Скопие. Сега напомня съвърътъ за дигане на схизмата. Мотивът не се знае. Но, по всяка въроятностъ, тѣ сѫ познати стари мотиви, които никога нѣма да убѣдятъ българитъ. Намира се, че колко повече се разширявала Екзархията въ виляетътъ, толкова по-мъжчно ставало дигането на схизмата, толкова по-невъзможно ставало омиrottворението на Църквата. Ето защо разширението трѣбва да се спре. А то че се спре, когато се видигне Екзархията отъ Цариград и когато се ограничи пейната областъ. Дигането на схизмата е дигане на Екзархията отъ Цариградъ. То е повръщане 40 години назадъ. То е, нека се поднеркне това, и избрано срѣдство да се оишожи фермана отъ 1870 г. Постигнато това, дадечъ още не значи, че желаното отъ всички омиrottворение е постигнато и че въ пазата на Православната църква ще засиле миръ. Между ония, които искатъ и желаятъ това, и ония, които бѣ се рѣшили да го дадатъ, стои българскиятъ народъ, стоящъ неговитъ интереси, бѫдеще, вѣра. Никой, който и да бѣлъ той, не може и не трѣбва да се изпърва на интересътъ и на бѫдещето на народа. Никой не трѣбва да отваря нови раны на народното тѣло, за да разбѫжжва народъ, койти въвкое се бори да запази единството на вѣрата и на народността си.

Православниятъ български народъ е съзира на мира въ Църквата. Той желаетъ този миръ искрено, защото има най-насъщна нужда отъ него. Ала този, толкова желанъ миръ, нѣма да се постигне нито като се дигне Екзархията отъ Цариградъ, нито като се оишожи фермана, което е цѣль на Цариградската патриаршия. Напротивъ, дигането на Екзархията и оишожението на фермана би изложили още повече мира въ Църквата. Тогава би повеле къмъ сътресения. Има другъ путь за омиrottворение, който е и естественитетъ. За да се видигне схизмата, трѣбва да се приложи фермана. И колко по-скоро стапе това, толкова по-скоро ще се постигне желаното омиrottворение. Патриаршията ще се убди окончательно въ печалната истини, че българитъ нито ще се върнатъ тепърва подъ вѣдомството и, нито

тукъ тепърва ще жертвува народността си. Ти има и резонътъ на вѣрмето, отъ които може да си прави заключение: прѣзъ 1867 година ти бѣ съгласна да припознаеш областта на Българската църква до Балкана; прѣзъ 1879 година бѣ съгласна да вложи въ областта й еще и Тракия въ прѣдълътъ на бившата „Източна румелия“; прѣзъ 1896 година почти бѣ наклонена да включи и четири епархии, които Екзархията имаше въ Македония. Днесъ, може би, ще е съгласна да включи и седемътъ епархии, които има Екзархията, а кой знае дали утър не ще блѣде принудена да разшири областта и за други нови епархии.

Студените резони на вѣрмето не приличатъ на патриотичнѣтъ: тѣ сѫ и по-силни и по-повелителни. Нека се извлече надлежна поука отъ тия резони и у насъ. Нека не се забравя, че сѫщата Патриаршия бѣ дълго време въ конфликтъ дори и съ Атинската църква...

Д. Бр.

Особенното мнѣніе на професора И. Бердниковъ.

По поводъ на отдѣлното мнѣніе на меншеството на прѣдъзборното пристягатвие по въпроса за състава на църковния съборъ.

Съставителитъ на отдѣлното мнѣніе основава членътъ си за правото на мирианитъ да иматъ рѣшаваща гласъ въ вѣрата на вѣрата, между прочимъ, на думитъ на окръжното послание на православната вселенска църква отъ 1848 г. (п. 17): „У пастъръ патриархъ, чито съборътъ никога не сѫ можали да въведатъ нѣщо ново, защото хранители на благочестието (бъл. сл. отъ тиѣ вѣръ и искушенія си противъ тая вѣра). Между това, и въ западната църква както по-рано папите по вѣкъ въремена, безъ трудъ и съ наисиле сѫ канонизиралъ въ нея много новизми, тъй папата сега отново би могълъ да поправи не мрежитъ, но самия раздробъ християнъ на Спасителя“ (Христ. Член. 1849, № 2, стр. 192). Тия думи сѫ казани въ отговоръ на аргументациите на папата (въ посланието му до източните християни), че подчинението на папата запазва въ църквата единството на учението и ражководството, че тъй въ полезно за църковния миръ и за благосъстоянието на църквата. Източните патриарари отговаряятъ, че въ западната църква, безъ да се гледа на указаното единство и на съсрѣдоточението на властта и надзора, посълъ раздѣлятъ на църквите, е било въведенъ твърдътъ много новъ въ учението, богослужението и управлението; когато пъкъ на Изтокъ, безъ да се гледа на отсъствието на външното обединително начало, не сѫ били – оторени възможни отстапления отъ учението и дисциплината на древната Църква; тукъ самъ народътъ, състялънътъ тѣлото на църквата, запазва неизмѣнността на реда на църковния животъ, както отъ външната покупчина противъ

него, тъй и отъ опитите да се намѣни на православието отъ страна на патриархът и съборите. Отъ именитите думи на посланието не може да се извѣде, че ужъ запазването на православната вѣра принадлежи наказателно и прѣимуществоно на обикновенитетъ вѣрвания. Но-нататъкъ въ смъщото послание (п. 21) запазването на православието се приписва на пастирите, пресвитерите и на монашеския ликъ, безъ да се споменува за миряните.

Не може да се извѣде и туй, че ужъ въ дѣлата на вѣрата иматъ единакво значение пастирите и обикновените вѣрвания. Посланието се отправя преди всичко къмъ пастирите и тѣхъ могли да пазят Христово (п. 18). Посл. тогава вече чрезъ тяхъ предаватъ молбата и на останалите православни чада на църквата да стоятъ на стражъ за православието (п. 19).

Не може най-послѣ да се извѣде и туй, че миряните сѫ длѣжни непрѣменно да участвуватъ въ съборите на епископите, и особено отъ разно право на гласуване. Въ самия текстъ на приведените по-горѣ думи съборите се отличаватъ отъ простия народъ. После това въ посланието се говори и се съобщава на православните християни, че съблазнителното обръщане на папата къмъ изгочиците християни е осъдено отъ патриарха и събора. Оттукъ се вижда, че на събора не е учествували простите вѣрвания.

Посланието на източната Църква въ подписано отъ членовете на патриаршеските синоди: Константинополски, Антиохийски и Иерусалимски (Христ. член. 171—172).

Остава единъ смисълъ: на Изтокъ иерархията е предънасъдена отъ всѣкакви нововъведения въ илобътия на вѣрата и на живота на християнското благочестие отъ църковния народъ и неговия неизмѣнен консерватизъмъ.

Осъщъ субективните теоретически постановления, съставителите на отдаленото мицне основаватъ теорията си отчасти на фактите на дѣстапителния животъ. Тѣ се обръщатъ къмъ апостолската история и тукъ искатъ да намѣрятъ заликаващи образи въ противоположностъ на по-късната църкова практика. Този образецъ тѣ виждатъ въ тъй наречения Апостолски съборъ. Въ нашите разисквания се каза много цѣнно за прѣѣдика на възгледите на съставителите на отдаленото мицне.^{*)} Поради това, че не ще се

^{*)} Между многото други изказани разбирания за значението на Апостолския съборъ по разглеждана тукъ въпросъ, ини ще приведемъ онова на професора Глубоковски, изказано на заѣднанието на прѣдъсборното приєктъ отъ 5. V. 1908:

„Какво говорятъ прѣѣдъкъ факти за Апостолския съборъ? Отъ тѣхъ се вижда, че тогава изстъжалъ да вѣрятъ — Антиохийската и Иерусалимската — не въ отдавътъ свои части, а въ съвокупността на всичките си членове, които всички били глубоко, жизненно зainteresувани въ възбудения въпросъ, и, естествено, вземали непрѣживано живо участие въ обажддането му при всичките негови дерицитети. Ясно е, че тукъ се е изказало и дало рѣшене всичкърно. Но именно поради туй за настъ е още по-забѣдително, че треножното недоразбиране се подизгряга на разглеждане само отъ апостолите и пресвитерите въ Иерусалимъ“ (Дѣян. XV, 2). И фактически разглеждатъ дѣлъто само апостолите и пресвитерите (XV, 2), отъ които разширяватъ разяснения водятъ единствено св. Петър и

впускатъ въ подробното, а такъ ще забѣдѣла, че и въ Дѣянитата Апостолеки направо е казано (ет. 6),

Иаковъ, макаръ и де не сѫ се „надгордѣли“ въ християнското братство. Безъ да се гледа на такъвъ подборъ на лицата за събора, тукъ биѣти признать гласътъ всѣцърковенъ, защото съборното заключение се прѣправляда въ Антиохии „на Апостолъ и пресвитеръ съ цѣлата Църква“ (XV, 22) — отъ което пътъ се вижда, че посланиците съ приемъ мястното на прѣѣдъкъ, като свое собственно, напълно изразяваше нефѣйтъ иѣрархии. При това, самото опредѣлително послание съсъмъ не се приписва на иенското иерусалимско християнство — а въ случаи подобни изявления получава особено голема важностъ. Тектуално-критическите изследвания ни показватъ, че въ началото на Иерусалимското послание до Антиохия (Дѣян. XV, 2) се каза „не отъ Апостола, като отъ тѣ, които са съмѣнили той“, а се каза: „отъ Апостола, като отъ тѣ, които са съмѣнили той“ (Blass (Ramsay...) — какъ отъ преобрѣти отъ Апостола) — отъ което следва, че къмъ антиохийците като къмъ братя, се обрѣзали именно апостолъ и пресвитеръ, въ качеството на братя до запитвателите ги. Такова четене на въпросния текстъ удостовърява най-добритъ текстуали критики (L T Tr W H R V Neale, Weismuth, Baljon), и на-учените изследватели отъ различни използвания, — католици (Felten Knabenbaumer), англиканци (Hort, Page, Knowledge, Chase), протестанти (J H Holtzmann, Wendt). Защо сега и на какво основание ще отхвърлимъ това авторитетно обективно съждение, когато тѣ се оправдатъ и отъ други свидѣтелства на Дѣянителя (Дѣян. XVI, 4, XXI, 22, въ сравнение съ 18)? По скъша начинъ на това съждение даватъ опора съ Ириней (Manfestisus autem hoc ostenditque ex apostolorum epistola). Тертулиянъ (primam hanc regulam de auctoritate Spiritus Sancti apostoli emittunt), Климентъ Александрийски (οτι οὐ αὐτὸς τοῦ απόστολου, τοῖς κατὰ τὸν Ἀπόστολον . . . αὐτῷ), епѣтъмътъ: . . . като тѣнъ епѣтъмътъ тѣнъ като всички тонъ апостолъ (ἀπόστολον), Оригенъ, св. Атанасий, Кирилъ Александрийски.

Въ името на науката и на безпристрастното азъ го съмѣтамъ за длѣжностъ да приема, че законоопредѣлыващето значение въ рѣченията на Апостолския Съборъ сѫ имали само Апостолъ и пресвитеръ.

По-нататъкъ работата се отнася за достоинството на посланиците (т. е. на пресвитерите). Въ едно отъ по-прѣживателните заѣднания азъ бѣхъ заявилъ, че въпросътъ „пресвитери“ тогава сѫ имали епископския прерогативъ, като за потвърждение показвахъ на Дѣян. XX, 17 (тѣсъ преобрѣти: ταῦτα ἐκάλεσαν, виж. Иак. V, 14) въ сравнение съ стихъ 28 (εἶδον ἀπόστολον) I Петр. V, 1—3 (τηρεῖτε . . . εἰλικրопубътъ). Тит. I, 5, 7, въ сравнение съ I Тим. V, 17 и 19, — и че образуването на чиновете на новозавѣтната иерархия е отивало по пътя на ембриологическо развитие, а постъдѣлството — способстването на иерархисътъ функции, съществуващи вече въ апостолството. Значи, на апостолския съборъ сѫ рѣзваватъ законодателно само носителите на апостолство и епископство. И едва азъ трѣба откровено да засвидѣтелствамъ, че науката не трѣбва да се забрави, нито да се игнорира; а щомъ ти допуска апостолския произходъ на християнската църковна иерархия, тогава въ него всичката се разбираатъ имена новозавѣтни „пресвитери“ въ случаите, кога за тия посланиците се споменува здѣшно или отдалено отъ (апостолъ) и братята (и наредъ съ църквата) — като това е въ случаи съ обаждданите примѣри. За ти „пресвитери“ никога и никой не е приемалъ научно, че тѣ сѫ били просто „по-стари членове на Църквата“, и авторитетни само за ти, че сѫ били свидѣтели и свидѣмъници на Словото⁴. Подобни пресвитери, разбира се, скоро би трѣбвало да изчезнатъ въ християнската история по естественинитѣ закони на човѣкския животъ — а ако това не се е

какво за рѣшението на въпроса са се събрали апостолитъ и старѣйтъ — представителите на църковната иерархия по онай времѣ; а ако посланието за резултатът на събора се пише отъ лица, между прочемъ, и братя, то, както бѣ вече погорѣ обяснено, това е било направено въ силата на каноническото общение на иерархията съ простътъ вѣрващи, което е упълномощавало првътъ да говорить и пишатъ въ името на посъдѣнитъ. (Собствено, ученикъ езекиетически бѣлѣжи на професора Глубоковски, който привеждаше долу въ забѣлѣжката, показаватъ, че иерусалимското послание за резултата на апостолската съборъ се пише отъ апостолитъ и пресвитеритъ братя, а не отъ апостолитъ, пресвитеритъ и братята, защото въ най-добритъ новозавѣти текстове между пресвитери и братя липсва съзвѣтъ *брати* (п.), и значи братя се отнася катъ пресвитеритъ, а не катъ народъ. *Евр., на пръвъ*) Това значеніе има и изразъ „Църкинъ Божии“, употребявътъ въ посланието на епископитъ на един отъ Антиохийските събори, етапи на дѣлъто на Павла Самосатски: Епископитъ, пресвитеритъ, диаконитъ на близайшитъ къмъ тѣхъ градове и народи и Църкви Божии (Евр., 7, 30).*)

На посъдѣваната история на църквата Христова отдалътното мѣнище не е спира подробно, а се ограничава съ забѣлѣжката: у Евсевия, Киприана, Фирмилиана Каападокийски, най-сетне въ

случило, то показва, че тукъ са влезали и иерархическите пресвитери, които рѣшително се проглагаватъ отъ епископитъ. Защо тогава да се спори и защо да се съчинява собствена наукъ ad hoc вместо настоящата, дѣйстително независима отъ потребът на времето и отъ вѣтчимията на момента? И това прието научно вѣрѣніе се основава на обективно твърдото положение, че християнската иерархическа терминология е отражавала санкционираната употреба на ветхозавѣтията църква и синагога, а тамъ авторитетното звание отдавано и по правило се е обозначавало именно чрезъ *зикне израел, зикне хаам, зекеним*, отъ *юдей* (пресвитеритъ на Израила или на народъ) и т. н.

Въ заключение, и отъ тая страна въ историята на Апостолската Съборъ не се намира основание за приемане законодателната сила и за свещеницитетъ и мириантитетъ. — *Прѣв.*

*) Съставителът на отдалътното мѣнище, за да обосновава твърдението си за законодателното участие на свещеницитетъ и мириантитетъ въ дѣлата на църквата, привежда и случаи съ „коринтските кръстоносци“. За пътина на прѣвеждането по токъ въпросъ мѣнището пакъ си на проф. Глубоковски, защото тѣ съ същътъ настъпватъ и също изказано.

Основаватъ си и на дѣлъто на Коринтската кръстоносцінка, за да обосноваватъ мястъта, че ужъ Ап. Павелъ не си позволявалъ да рѣши каквото и да е също изървавъ и даже останатъ това ней. За подобно изътъкование се основаватъ и на св. Атанасия, който се ползвава отъ речения епизодъ ужъ именно въ тоя смисълъ. Ал 1) светият отец говори не за законодателство, а за обновявано скъдно разбирателство (вик. въ Твор. I, 178). 2) И, дѣйстително, у Апостола дума е за дисциплинарят, а не за законодателът случай. 3) Св. Павелъ рѣшава не спорѣлъ, мѣнището на коринтската църква, понеже опредѣленът ѝ съ собствата, като вече състояло се въ него име (I Кор. V/3. йд. *еѣгъза*). 4) Въ II Кор. II/10 Апостолът дава само съзволеніето си за отсъдата на коринтската църква, съгласно съ здѣйтът му — а самъ задържа за себе си всичкото право да рѣшава за коринтянитъ „отъ лицето (името) Христово“. *Прѣв.*

актоветъ на самите събори, както това едногласно е признато отъ всички, има не малко указания за непреѣдѣтвеното участие, което са вземали на събора клирицитъ и мириантъ. Ний също тъй нѣмаме потреба да повториме вече подробно изложеното отъ нашите засѣданія⁴⁾. Участните на клира

*) Отъ разискването по историческата и каноническата страта на въпроса ний привеждаме казаното отъ драмата канонисти проф. Н. С. Суворова и проф. И. С. Бердинкова. Отъ езекиетически гледище достатъчно сѫ, струва ни се, приведенитъ по-горѣ бѣлѣжи на проф. Н. Н. Глубоковски.

Суворова: Ако подъ канони ще разбирааме онни, които се намиратъ въ Книгата на правилата, то ний не ще намѣримъ нищо въ тѣхъ, които би говорило въ полза на участните на съборитъ и на други лица, осигуритъ — отци. На съборитъ сѫ задължени да се явяватъ епископитъ. Ако вземемъ епохата, прѣдѣстестваща вселенскитъ събори, като оставимъ и апостолската църква, съ прымъра на която не можемъ да се рѣководстваме, но неже апостолското време е било време на чрезбично изложение на дароветъ на сѧ Духа надъ всички вѣрващи — то ще видимъ, че при съборитъ, при спѣтеността на вѣрващите, при живия общъ интересъ къмъ дѣлата на църквата, сѫ се събрали всички вѣрващи. Тъй е било на съборитъ при Киприана и на другите събори, за които говори Евсевий. Вѣрващите се събрали, но отъ тукъ съѣдва само туй, че сѫ се събрали не само епископитъ. Азъ намирамъ, че всичко, каквото се говори у Киприана и у Евсевия същътъ не доказва, какво къмъ тия събори сѫ приложими понятията за рѣшавашъ или съѣдателенъ гласъ. Всичкитъ сѫ бѣдъушени отъ единъ духъ и епископитъ се намирали подъ нравственното влияние отъ страна на пастът. Не може да се каже, че клирицъ и мириантъ сѫ имали тогава правото не само на рѣшавашъ гласъ, но даже и на такътъ, какъвто сега ний наричаме съѣдателенъ. Може само да се каже, че епископитъ сѫ знали, че задължътъ да съѣдатъ вѣрващите, които могатъ да приематъ и да не приематъ рѣшението имъ. Позиционирането на Оригена и Малхона нищо не доказва. Оригена е билъ позиционистъ отъ Александрия въ Бостъра като известенъ учень. Като учень позициониратъ на св. Писание и като обвинителъ дѣйствоващъ и Малхона на събора противъ Павла Самосатски. И единътъ и другиятъ били поинки на поради личните си качества. Между поддънитъ на Никейския съборъ, които сѫ се запазили, нѣма подписъ на св. Атанасия. Очевидно, и той дѣйствоващъ като позиционистъ на св. Писание и като искусенъ диалектикъ, а съѣдътъ не защото ималъ право на рѣшавашъ гласъ. Его това говори практиката на периода, прѣдѣстестваща вселенскиятъ събори. Шо се отнася до практиката на периода на вселенскитъ събори, известно е, че на първия вселенски съборъ били допуснати къмъ съвещаніе съ епископитъ и езически философи, на които, разбира се, никой не е признавалъ правото нито на рѣшавашъ, нито на съѣдателенъ гласъ. На втория сѫ били нѣколко пресвитери. Но поддънитъ двамъ на този съборъ не сѫ се запазили и не може да се каже какъто ини определено за тия пресвитери, — не може да се докаже, че тѣ сѫ приехътъвали не като пълномощници или представители на епископи, а като пресвитери по санъ. На четвъртия съборъ сѫ прѣдѣстестващите императорски комисари, а за участните на пресвитери и мириви нищо не е известно. На VI-ия вселенски съборъ е присъствовалъ императорътъ, отдѣлно на царското тронче вѣдѣвали сановници, а отъ тѣля страна съ съборъ, състоящъ отъ поименуваніи въ дѣяніята (на събора) епископи. И отъ тукъ не може да се напише никакво заключение въ полза на пресвитеритъ и мириантитетъ. На VII-ия вселенски съборъ били много монаси,

и миранитѣ въ дѣяніята на съборитѣ никой не отрича, ала историческите факти никакъ не позволяватъ да съмнѣвашь.

относително които възникналъ въпросъ да имъ се даде правото на гласъ, и на които наистина било предъставено право да изложатъ изповѣдането на вѣрата си! Но и доскоро монаштѣ, — безъ да се говори за клири и миранитѣ, за които и въпросъ не е ставало — съмнѣтелъ остава, какъто гласъ имъ бѣлъ даденъ — съмнѣтелъ ли или рѣшавашъ. Стѣдователю нѣма място, което би могло да докаже присъствието на клири и миранитѣ на съборитѣ въ качеството на членове. Ако канонитѣ не запрещаватъ участнието на пресвитеритѣ и миранитѣ на съборитѣ, то това значи, че и нѣмало поводъ за това, чѣкъ като никой отъ подчиненитѣ на епископитѣ клирици и миранти не сѫ претендиратъ да участватъ на събора въ качеството на членове.

Бердниковъ: . . . Указватъ, че у Евсевия се споменава за събори въ II-и и III-ия вѣкъ, но които събори е имало представители отъ клири и миранитѣ. Тия упоменавания сѫ не много, а и у тѣхъ большинството отъ изрѣженията указватъ само на това, че съборитѣ отъ туй време сѫ били събори на епископитѣ. Само нѣколко изрѣжения има за събирането на вѣреницитетъ на събори, — именно за съборитѣ по поводъ на Монтанската ерес (Евсев., V, 16). По-вечето случаи се казва, че на съборитѣ сѫ били епископи. Фирмилий е писалъ на Киприана, че се съставяватъ ежегодно събори, чието състава възлизалъ на пресвитери и епископи (anologos et ptaeropositus). Въ края на II-ия вѣкъ по въпроса за празнуването на пасхата сѫ събирана събори само отъ епископи (Евсев. V, кн. 23 — 25). За събора въ Бостра у Евсевия сѫщо се съобщава, че той се състоялъ отъ епископи (кн. 6, гл. 33). На Картагенски събор въ 256 год., по поводъ прикаращаването на еретици, сѫ присъствали 87 епископи, множество пресвитори и диакони и множество народъ, но гласуването и рѣшаването на въпроса е принадлежало изключително на епископитѣ. Срѣщатъ се у Киприана изрази за участнието въ съборитѣ на клирици и миранти. На съборитѣ въ IV, V и VI в. в. има упоменания за присъствието на клири и миранти. Но такива упоменавания сѫ не много въ сравнение съ общото количество на съборитѣ. Въ изданието на Брунса отъ сто събори има съобщения за около десетъ събора, въ които сѫ участвали клири и миранти. Разбира се, че мнозина го считатъ за достатъчно, ако се искаждѣ споменаваната за присъствието въ съборитѣ на клири и миранитѣ. Стѣдователно, — казавъ тѣ — трѣба да бѣдатъ на съборъ клири и миранти. Но не е възможно туй, че сѫ били случаи за допускане на клири и миранитѣ на съборитѣ, а е важно значение на присъствието въ съборъ пресвитери и миранти; важно е да се разгравчатъ случаите, че които по прѣимущество се допускали клирици и миранти. Прѣди всичко споменава се за участнието на посъдѣните вѣсъка, като въпросътъ е билъ за изборъ на епископитѣ. Това е било общо правило. Послѣ, споменава се за участнието на съборитѣ на клири и на цѣлата народъ, когато съборитѣ сѫ имали значение на събори епархиали, по работите на един епархий. Напримеръ, Киприанъ, въ времето на смутовѣтъ въ епархиите му, повиква съсѣдните епископи на събори. Това е билъ именно съборъ по работите на епархията. Тогава на всѣки епископъ се позволявало да събира съсѣдните епископи, за да намѣтъ въ тѣхъ поддържа въ дѣйността си, — и тукъ сѫ събирали много мѣстни клирици и мѣстнина народъ. Отъ тия събори трѣба да се отличаватъ митрополитските и областни събори. На тѣхъ по-рѣдко се споменава за пресвитери, диакони и простъ народъ. Тукъ можали да участватъ само мѣстни клирици и извѣстна част отъ народъ. А главните състави на съборитѣ е билъ отъ епископитѣ. Тия случаи трѣба да се различаватъ, за

ляватъ да се прави заключението, че ужъ клирицитѣ и миранитѣ сѫ имали на съборе сѫщото да се разбере значение на участнието на клири и миранти. На епархиалните събори сѫ участвали клири (пресвитери) и миранти съ съмнѣтелъ гласъ. Тогава въ пресвитерума сѫ канзали не само избраниятѣ членове на клири, а цѣлътъ клиръ, принадлежащъ къмъ катедралния градъ. Когато работата се е отнасяла за епархиалния съборъ, то, разбира се, участватъ е цѣлътъ пресвитерумъ и отъ народъ, колкото е можалъ да събере съборътъ. Но пресвитерумъ ималъ съмнѣтелъ гласъ.

Въ 34 и 39 апостолски правила и въ съчинението на Киприана управата на епархии въсъка и на всѣкъдѣ се отдава само на епископа, и никой не може да се бѣрка въ туй дѣлъ. Епископътъ дава съѣтка самому Богу. Въ писмата на Киприанъ къмъ Папа Стефанъ и въ актовете на събора отъ 256 год., се изчисляватъ само мѣстните на епископитѣ, макаръ и да сѫ участвали клири и миранти. Това изразява практиката на съборитѣ въ II и III-ия вѣкъ. На тия събори значението на пресвитеритѣ и миранитѣ е било съвѣтдено, не изключава случаите при изборъ на епископи. За избора на епископитѣ сѫ докажали съѣтъдълътъ епископи, а послѣ утверждаването на окръжнътъ — епископътъ на Митрополията. Епископътъ сѫ билъ назначаван послѣ избрането отъ страна на клири и народъ (Suffragio fraternitatis) и послѣ решението на епископътъ (judicium episcoporum). Съждението за достоинство на избираемото лице е принадлежало въсѣцъло на събора на епископътъ. Клириътъ и народътъ само показвали на канцелария. Рѣшаването гласъ принадлежала на събора на епископътъ. Заради това, църковните правила и не говорятъ за участнието на народъ (до половината на IV столѣтъ, и по-нататъсъ). Нека сега прѣмнемъ къмъ митрополитските и областни събори по-добра общи. И въ тия събори въ тѣкъ случаи вземали участие клири и народъ. Срѣщатъ се разни изрази: „възять народъ“, „пресвитери, диакони и значителънъ частъ отъ народъ“. Тукъ се разбира мѣстните клири и народъ. Случало се е епископътъ да взематъ съ себе си клирици, но не е имало представители на клири отъ епархията. Въ самата терминология на паматниците за състата на съборитѣ се указва на различното значение въ състава на събора — на различното значение на епископитѣ, отъ една страна, а на клири и народъ, отъ друга. За епископътъ се говори, че тѣ съставляватъ заѣдането (considere). За пресвитеритѣ обикновено се говори, че тѣ съпричастявали (residentibus). За искатъ клирици и миранти се казва, че тѣ стояли наокръжъ (adstantibus). Киприанъ на събора се представялъ като че ли сконсервирана отъ богослужебните събрания, дѣло епископътъ възсѣдавалъ на катедрата, по-долу сѣдѣли пресвитеритѣ, а диаконитѣ и народътъ стояли. Въ самата картина се усъзва на различното значение на присъствието въ съборитѣ. Това се потвърждава и отъ изразътъ въ актовете на III-ия Картагенски, Елтири и други събори, дѣло се говори, че клири и миранитѣ присъствали, а рѣшението било вземано само отъ епископитѣ. Осъзъ дѣяніята на съборитѣ, доказателства за туй могатъ да се намѣтатъ и въ „Книгата на правилата“. Навѣсъждѣ гласуването принадлежи само на епископитѣ. Постановленето на събора навѣсъждѣ съ подписане само отъ епископитѣ и отъ тѣхътните замѣстници. Въ I-то правило на Сардинийския съборъ се казва: „Осий епископъ приложи правилата и всичките епископи рекли: отъ всички приети“; 8 правило на Картагенския съборъ: „отъ всичките епископи речено“; 5—9 правило на Картагенския съборъ: „придлагай епископъ Арилий, Опоратъ и Уранъ. Епископътъ питатъ: „приематъ ли се отъ всички“ и всички епископи отговорили „справедливо“, „угодни“ — приематъ се. Навѣсъждѣ гласуването и рѣшението е принадлежало на епископитѣ.

значение, каквото и епископитѣ. По естественияя строй на църковните отношения и по основните закони на църковната дисциплина, най-ближката сфера на дѣйностъ за мирианитѣ и клира е била и е оставла и до сега епирата, а също и избранието на епископа. Въ епархиалната управа възмѣтъ участие клирицитетъ безъ мирианитѣ, но въ качеството на помощници на епископа съ свѣтѣцателенъ гласъ. Но митрополитскиятъ съборъ значението на клирицитетъ и мирианитѣ още по-вече се намалява, тъй като съборътъ въ сферата на дѣйностъ на епископитѣ въ тѣхната съвъкупностъ; тукъ клирицитетъ и мирианитѣ могатъ да участватъ въ прѣбрѣната и разсаждената и то само съ позволителното на събора или по неговата покана или поръка (ако показаватъ примѣрътъ съ Оригена и Малхиона), ала въ рѣшението на работите не участватъ. Съставителитѣ на отдѣлното миене (особено г. Аксаковъ) не искатъ да обрѣщатъ внимание на свидѣтелствата на съборнитѣ актове и да сълѣватъ отъ височинитѣ на теорията имъ. Но нали и теорията — както по-горѣ имахме случаи да се убѣдимъ — оправдава църковната практика на съборния периодъ; пърковнитѣ редъ, установенитѣ относи между църковните чинове съвсемъ не допускатъ въ съборътъ равноправие на клирицитетъ и мирианитѣ съ епископитѣ.

Удивляватъ се, че болшинството на нашия отдѣлъ е усвоило за клира и мирианитѣ правото на съвѣтѣцателенъ гласъ. Казватъ, че това е новоизведеніе, неизвестно въ епохата на съборътъ. Ала това възражение е плодъ на невниманието къмъ историческите факти. Фактиятъ казватъ: кли-

И това не е било случайно: така и трѣба споредъ основните канонически правила. Справедливо забѣльва единъ (г-нъ Заозерскій), че клирицитетъ и мирианитѣ участватъ на събора всички отъ своя чинъ. Нали въ епархиалното управление клирицитетъ се явява помощникъ на епископа — прѣдъ всичко въ изпълнене на богослужбеното и таинството, а постъ и досъдно учението и управата. Ако въ епархиалната управа тъйъ принаследи съвѣтѣцателенъ гласъ, то естествено е, че когато тѣ са биле на областнитѣ събори не сѫ можали да иматъ по-голямъ гласъ. Безъ знанието на епископата тѣ не сѫ можали даже да се явяватъ на съборъ, а сѫ можали да дойдатъ на тасътъ само съ епископа. И ако едълъ се явява на събора — тѣ се явяватъ само като помощници на епископитѣ. Поглядъ на причини въ църковните правила срѣчаме упоменуваане само за епископитѣ, както и за пълномощните членове на събора. И въ Номоканона напомнятъ отговоръ, че като членове на събора се явяватъ само епископи, повикани по законенъ начинъ. На пресигнатъ и на мирианитѣ на събора принадлежатъ само съвѣтѣцателенъ гласъ.

Проф. Н. А. Заозерскій, третиятъ канонистъ въ първия отдѣлъ на прѣдъсъборното пристостие, въ който отдѣлъ се е разглеждало въпросъ за състава на църковните събори, не е взелъ тъй живо и рѣшително участие въ разискването, както напр. Суровъ и Бердинкова; но когато се е гласувало, гласувалъ е заедно съ другарѣтъ си канонисти Суровъ и Бердинкова, т. е. гласувалъ е за допускането на клирицитетъ и мирианитѣ на събора съ право само на съвѣтѣцателенъ гласъ.

Не е излишно да се отбѣложи съ какво болшинство е било прието рѣшенето за допускането на клирицитетъ и мирианитѣ на събора само съ съвѣтѣцателенъ гласъ. Като съмѣтаме, че това обстоятельство, наистина, не ще биде безинтересно за читателитѣ, накъръ и да не мислимъ, че всѣкога числото на гласовете е бѣль на истината, ний про-

рѣтъ и мирианитѣ сѫ пристоствовали на извѣстенъ съборъ, съ постановленето сѫ вземали изключително епископитѣ; тѣ сѫ и подписвали постановленето. Кога имаме прѣдъ лице такътъ фактъ — какъ трѣба тогава да се разбира участието на клира и мирианитѣ въ съборното постановление? Други факти свидѣтелстватъ, че понѣкога жъ клирици и мирианитѣ сѫ вземали участие въ съборнитѣ прѣбрѣя по покана на отците на събора, ала съдѣ за участието имъ въ съборното постановление пакъ нѣма. Изъ този рѣдъ факти може да се изведе само това, че нѣкое изъ клира и мирианитѣ сѫ вземали участие въ съборнитѣ разсажденія. А сѫдѣтъ това се изразява и съ нашия терминъ „съвѣтѣцателенъ гласъ“. Значението му е обяснено въ самите постановления на отдѣла ни. Ний проектираме да прѣдоставимъ на клира и мирианитѣ по-голямо участие въ засѣданіята на събора, отколкото това е било въ древностъ, а наимъ ни казаватъ: вънъ лишаватъ клира и мирианитѣ отъ туй, отъ което туй по право сѫ се ползвали по-придѣ!

Осѣнъ това, въ даденъ случай (т. е. въ оцѣнката на участието на клира и мирианитѣ въ съборнитѣ дѣла) ний не сѫ били новатори. Терминъ „рѣшаващъ гласъ и съвѣтѣцателенъ гласъ“ вътре отдаванъ сѫ приети въ каноническата и въ църковно историческата наука. Въ пай-новото изслѣдваніе по църковното право на г. Гидузианова (Митрополитъ въ первые три вѣка християнства, Москва, 1905, стр. 165) се запявя, че „съгласно господствующащо въ науката мнѣніе, рѣшаващъ гласъ (votum decisivum) на събора е принадлежалъ въ древностъ само на епископитѣ, а на всичкитѣ други, — пресвиери, диакони, изповѣд-“

сто за констатиране на единъ фактъ и за удовлетворение на едно понятие любопитство, тукъ отбѣзваваме, че на засѣданіето на І-ия отдѣлъ на прѣдъсъборното пристостие (на 16 мартъ 1906 год.), кога се е гласувала въпросътъ за състава на събора, сѫ пристоствовали всичко 19 членъ. Отъ тѣхъ Архиепископъ Димитрий, протоиерей О. П. Титовъ, професоръ Н. С. Суровъ, проф. В. Ф. Павловъ, проф. С. Т. Голубевъ, проф. И. С. Бердинкова, проф. Н. И. Ивановски, проф. А. Заозерскій, проф. Н. Н. Глобоковски, проф. И. С. Соколовъ, генерал-лейтенантъ А. И. Кирьевъ и Дворянинъ О. Д. Самаринъ, т. е. всичко 12 души сѫ гласували за допускането на клирицитетъ и мирианитѣ съ право на съвѣтѣцателенъ гласъ. А протоиерей П. Я. Сѣтловъ, свещеникъ А. П. Рождественски, проф. В. З. Завитневичъ, проф. В. И. Несмѣловъ, проф. М. А. Машановъ и професоръ Н. П. Аксаковъ, т. е. всичко 6 души сѫ гласували за участието на клирицитетъ и мирианитѣ съ право на рѣшаващъ гласъ. И ти 6 души сѫ дали „отдѣлното мнѣніе“, което бѣ напечатано въ прѣдѣзѣяніе два броя на „Църковенъ вѣстникъ“. Трѣбѣ да отбѣзвимъ още, че отъ ти 6 души, двамъ, — проф. Завитневичъ и проф. Несмѣловъ, сѫ заявили, какво тѣ допускатъ подобенъ редъ (т. е. да се признае рѣшаващъ гласъ и на клирицитетъ и мирианитѣ) — че тѣ допускатъ подобенъ редъ само за прѣдѣзия извѣчредъ руски помѣстъ църковенъ съборъ.

19-иятъ членъ, — проф. А. И. Брилянтовъ е заявилъ, че той се изказва за рѣшаващъ гласъ и за клирицитетъ и мирианитѣ, но въ смисълъ да се пожелаетъ епископитѣ да имъ прѣдоставятъ въ такава или инаква форма такътъ гласъ. Поради това, види се, различие въ мнѣніето си, проф. Брилянтовъ не е подписанъ „отдѣлното мнѣніе“ на менештвото.

Бѣл. на Прѣводъ.

ници и върхния народъ е принадлежал само съвъщателната гласъ (votum consultativum). Това научно мнѣніе е било прието и въ руската каноническа литература, напримѣръ, въ съчиненіята на проф. Заозерски и въ другитѣ най-нови брошюри. Прѣз тая година професорът по църковна история А. П. Лебедевъ е напечаталъ една историческа справка „Объ участіи мірянъ на соборахъ“ (Москва, 1906, стр. 17), дѣто рисува слѣдната любопитна картина на съборните съвещанія от II и III вѣкове. Засѣданіята на съборът сѫставляли публично въ храма. Епископът сѫставлялъ въ центра полуокругът. Задъ тѣхъ сѫзвамали мѣста пресвитерите. Дяконът сѫ стоялъ, като се намиралъ отъ лѣвата страна на епископътъ си. Общината на мирианът въ присъствието на засѣданіята стоешкомъ. Засѣданіето се започвало съ това, че присъствието сѫ излагали нѣкакътъ възникналъ отъ потрѣбът на времето въпросъ. После това прѣдѣдателътъ го прѣдлагалъ на обсаждане на всички присъствието. Слѣдъ като въпросътъ е изглеждалъ да биде достатъчно изясненъ, прѣдлагалъ се отъ прѣдѣдателя на глаузване отъ епископътъ. Ако въпросътъ не е можалъ да биде разрѣшенъ единогласно, то той се рѣшавалъ по большинството на гласовете. Изключение е правѣло рѣшенietо по догматически въпросъ. Тукъ е било потребно единогласно признаване на съборното опредѣленie; които не сѫ се съгласявали съ опредѣленiето, били обявявани за еретици и отлуччани отъ църквата. Съставеното постановление на събора се съобщавало на присъствието на събора народъ, който стъплягатъ си иказвали своето съгласие. Гласовете на епископътъ заедно съ изказанието на събора съмдженія били записвани въ протокола. Тия протоколъ се подписвала отъ епископътъ или отъ тѣхните замѣстници, а сѫщо по нѣкога тѣ пресвитери. После това отъ името на събора се съставяло послание, което се съобщавало за ражководство на епископътъ на мѣстната окрѣть, а сѫщо по нѣкога и на прѣдставителътъ на другитѣ църкви. — Въ тая картина нагледно може да се види относителното (въ събора) значение на гласовете на епископътъ, отъ една страна, и на клирицитетъ и миринѣтъ, отъ друга.

Въ минатото засѣданіе на нашето съединено присъствие ний чухме отъ учитата на професора Заозерски разяснение за това, че по-рано е използвала научното положение, какво на древните църковни събори едини сѫ присъствието сърѣшаващи, а други съ съвъщателенъ гласъ. Не е лесно да се разбере, какво значи туй разяснение: туй ли означава то, че проф. Заозерски сподѣлълъ досега указаното мнѣніе безъ достатъчно основание? Туй ли, че съврѣменните обстоятелства и познайство съ нѣкоя научно-литературни крѣгове сѫ склонили да промѣни мнѣнiето си? Туй ли, че съ разяснението си е желалъ да обясне научното си мнѣніе на друга страна? Ще видимъ, какво ще стане съ поменатото научно мнѣніе, лишено въ подкрепа отъ авторитетното мнѣніе на проф. Заозерски^{*)}). А до сега иностраницата и руската църковна наука чуствовала въ дадения въпросъ положението си здраво обосновано.

^{*)} Не е възможно да отбѣльжимъ, че въ засѣданіята на „прѣдѣсборното присъствие“ (I отдѣлъ) по въпроса за състава на събора и значението на членовете му, профес. Заозерски е държалъ едно твърдѣ странно, конфузно и

Отъ частните пунктове на отдѣлното мнѣніе ний смытамъ за необходимо да се спремъ още на учението за съборността въ църквата, които (съборностъ) постоянно долните до нашите уши прѣз време на засѣданіята ни. Отдѣлното мнѣніе каза: Църквата нарича себе си съборна, т. е. построена на общшиното (хорово) начало — и съ това съществено се отличава отъ другите църковни общини, построени на други начала, каквито сѫ напримѣръ: западните общини, — папската, епископалната, пресвитеринската и др. Трудно е да се разбере, какво разбираятъ съставителът на отдѣлното мнѣніе подъ съборна църква, въ какво състоятъ нейните отличителни бѣлѣзи: ако разбира термина „хорово (общинно) начало“, тѣ искаятъ да напомнятъ четвъртата глава отъ посланието на Игнатия Богоносца до Ефесинитъ, но тамъ се говори за необходимостта на пълното съгласие на пасоматъ и кипра съ епископъ, — перспектива, които по строгия си църковенъ духъ не може да прѣдстави нищо привлекателно за съставителът на отдѣлното мнѣніе. Като отгаждатъ съборната църква съ построената на общшиното начало църква, съставителът на отдѣлното мнѣніе очевидно, и мислятъ съ търпѣ, отлични отъ всичките западни църковни общини, не изключая и престантистката. Трудно е да се разбере, каква още християнска община е възможна? На всѣки случай, потребно е да отбѣльжимъ, че Православната Църква нарича себе си съборна същъмъ не въ смисълъ на съставителът на отдѣлното мнѣніе. Подлиннинътъ смисълъ на термина „съборная Церковь“, находещъ се въ деветия членъ на Символа на Вѣрата, много добре е изясненъ въ 2 № на „Церковната Вѣдомост“ отъ тая година^{*)}. Тамъ е показано за незваничнѣтъ това по-рано, че въ гръцкия тѣзъ на Символа на Вѣрата на славянската дума „Соборная Церковь“ съответства хабаръкъ екклезиа, което значи: евангелска църква. По тоя начинъ, деветиятъ членъ на Символа на Вѣрата ни прѣдписва да вѣрваме, че истинската Православна Църква — е една за цѣлата вееленна

даже „безформенно“ положение. Той е извамалъ извѣдно слabo участие въ разискванията; задоволявалъ се съ само съ незначителни бѣлѣзи, както и канонистъ даже никакъ не е говорилъ и въ пиши не осъществилъ спорни въпросъ. Лично, че Заозерски е искалъ нѣкакътъ въ ишъ да се различи отъ другарти си Суворова и Бердиниковъ, но поради недостатъчно за себе си освѣтление ли, или пакъ поради друга нѣкоя причина — той прѣмолинено и ясно не е ималъ склонностъ или откровеностъ да се изкаже, както това са сторили другитѣ членове. По въпросъ за различното между „рѣшаващи“ и „съвъщателенъ“ гласъ въ древната църква, като Заозерски сѫ се изказали и проинеръ Титовъ, Кирѣевъ, Самаринъ, и даже и Суворовъ, ала туй не имъ е попрѣчило да гласуватъ, както е сторилъ и самъ Заозерски, за участието на клирицитетъ и миринѣтъ на събора само съ съвъщателенъ гласъ. Б. на Пр.

^{*)} Нийнинъ, помѣстеното въ 2 № на „Церков. Вѣдомости“ изслѣдване, за което споменува проф. Бердиниковъ, е въ пълната смисълъ на думата едно научно изслѣдване и разяснение на наименования се въ Символа на Вѣрата терминъ „Съборна Църква“. Това изслѣдване е отъ особенъ интерес сега, когато на думата „Съборна Църква“ се даватъ разни тълкувания за обосноването на „общинното“ тѣ наречено устройство на църквата. По линса на мѣсто, ний ще помѣстимъ поменатото изслѣдване въ слѣдващи № на „Църковенъ Вѣстникъ“. Бѣл. на ред.

че помъститъ църкви на православния Изтокъ съ само части отъ едната вера и дължна да поддържатъ каноническото общение между себе си не само въ братата, но и въ църковната дисциплина. Относно дадените слухъ, въвръщанието на едната католическа Църква ни задължава въ рѣшението на въпроса за състава на събора да вземемъ въ внимание не само мѣстните интелектуални и обществени течения, но и учението и практиката на другите помъстии Църкви на Изтокъ. Ний сме длъжни да имаме предъ видъ, че, въ името на каноническото общение съ помъстите източни църкви, ний сме обязани да представимъ рѣшението си по въпроса за състава на събора, и може би, и по другите по-важни въпроси на разглеждането и одобренето на източните Църкви. Това ще биде актъ на прилагане на тая каноническа рецепция, за която по-горе бѣ дума. Така рецепция ще биде много по-нужна и много по-важна отъ рецепцията на пѣкън теоретици, попаднали подъ бурното умствено течение на съвръмнения експериментично-бълъгъръ.

Отъ руски, Д-ръ Л. Свѣтозаровъ.

Книжнина.

Петгодишно сираче
(Истинска срѣда).

Бѣше хубавъ топъл септемврийски денъ, когато спрѣ трамвай на улицата, която води за гробищата, за Бръндансъ.

Слъзъхъ и тръгнахъ по мрачната улица, по която всѣкъ отъ наясъ ще мине единъ денъ. Трѣбва само да минешъ прѣъ менъ, за да ти се свие сърдце, а не ли да вървашъ съ паранено сърдце, каквото бѣ моето. Да прѣкарарамъ и заведа за посѣщенѣе пътъ на тази улица милитичкото си дѣтение, също ангелче; да прѣкарарамъ също така безъдѣтина майка, мила, безподобна, съ съзвѣршенства, прѣко които всички—дѣца, роднини и познайници благоговѣй, и съ сърдце, каквото второ не познавамъ... Да ги прѣкарарамъ прѣъ тази ужасна улица и завѣзи до ги зарона въ земята! Да гледамъ прѣъ очите си всѣкъ денъ малки сирачета, които завинаги са лишиени отъ майка и които никога нѣма да могатъ да обиятъ шията ѝ съ малките си рачици, да усѣятъ по бузите си тоналъ пѣжна майчини ѕѣлъвика и въ отпадъ да я нарекатъ съ най-хубавата дума „мамо“. Занѣмъ тази ежала майка. Останаха въ само съ своите думи „мамо“, които ще чуватъ въ устата на други дѣца и които ще имъ напомня една съзвѣршена майка.

Съ такива мисли крачехъ изъ улицата, когато чухъ леки и бѣзъ стъпки задъ менъ. Слѣдъ туй почувствувахъ, че ме хвана, павѣрно отъ любопитство, малка рачица за вуала, а посѣтъ за роклята. Обърнахъ се. Видѣхъ, че задъ менъ стои хубаво русо петгодишно момиченце. То бѣ чистичко, ала бѣдно обличено, съ червена роклика и черна прѣстилка. Косатъ му вчесани и прѣвързани съ черна панделка. Въ рачиците ѝ свиваше ивицъ, което изпърво не успѣхъ да забѣтъжа, каквъ бѣ.

Хубавите руси златни коси и сини очи ми напомняха коситѣ и очитѣ на моето мило ангелче и не можехъ да адържа сълзитѣ си. Това симпа-

тично и мило дѣте ме плѣни. Извадихъ и му подадохъ 10 стотинки, които то взе и скри гедига въ джоба на прѣстилката си, като ги притисна добре и нѣколко пъти.

Изпъръ мислехъ, че това дѣте е на канторицна или на нѣкъон отъ спиратъ при гарата. Но скоро дѣтето мина релестъ и се обръна къмъ мене. Бесълъ усмивка заигра въ устните му.

То вървѣше прѣъ менъ и вадѣше често 10-ть стотинки, като говорѣше нѣщо на себе си. Ведулашъ се и чухъ, че смыта:

„Единъ галаганъ — четири петачета. За четири петачета — четири сѣвѣщи. Една сѣвѣща за мама, една за Илийчо — дѣт. Два дена ще пада“.

Като чухъ тѣзи думи, азъ се трогнахъ още повече и веднага го заговорихъ. Дѣтъ отивашъ само, милитичко, да не би да си се изгубило? Дѣтъ ви е кѫщата? попитахъ.

„Дѣтъ ще идемъ, ако не на мама на гроба, па посѣтъ на Илийчъ“, отговори ми клетото дѣте.

— Значи, че вѣмашъ майка?

„Нѣмамъ. Маке ми умръ въ понедѣлникъ, посѣтъ умръ и Илийчо. Тате ми е на работа въ канторицата, имамъ си сестра и ходи въ училище, а я самичка съмъ си. Тетка Фани се грижи за мене, ала тая заранѣ отиде на равнение, па я мислехъ, мислехъ, като останаха само, па си рекохъ: „На мама креста е погрозъвѣлъ много отъ дѣлъда. И на Илийчъ онъ бѣше хубавъ, много хубавъ, ами се развали. Затова вѣхъ това черното парче, за да го раздѣля на двата креста“.

И напастя, то разтвори рачиците си и ми показва едно дълго парче червенъ тюлъ.

„Вчера, почна момиченцето пакъ, тате ми даде едно рупие да си купимъ сливи или круши, ала я пехтеахъ, па си ги скрихъ, та купихъ събъни да припалимъ на мама и на Илийчъ. Па и тѣзи пари, дѣтъ ми даде ти, ке скримъ за сѣвѣщи. Не хтемъ нико да си купимъ“.

„Мами бѣше на болница, продължаваше машинично дѣтето, па я доведоха съ едно бебе, та го кръстихме Илийчо. Мама умръ. Тате много плача. Чигъ Кръсто и онъ. Всички, кои познаваха маке ми додоха, оти она бѣше много добра и всички плакаха за нея. Тетка Фани гледа Илийчо, па и онъ умръ“.

— Мѣжно ли ти е за майка ти сега? запитахъ клетото сираче.

„Мѣжно ми е, какъ да не ми е мѣжно. Па си вѣмъмъ нѣйдъ никого. Нѣма кому да кажа мѣжките си“.

— Дѣтъ ти е мѣжно?

Момиченцето посочи съ дѣсената си рачица сърдцето си.

„Ами ти защо отивашъ на гробища?“ попита то.

— И азъ отивашъ на майка си на гроба.

„Ахъ, и ти ли вѣмътъ макъ?“ попита ме момиченцето съ дрезганъ гласецъ.

Този въпросъ ме покърти. Нѣмамъ, мило дѣтение, и моята майка бѣше добра и всички я оплакватъ, ала я нѣма вече.

Дѣтето вѣдъхъ.

— Можешъ ли да ме заведешъ на гроба на майка си? попитахъ го.

— „Оти па да не момъ. Нали ходимъ всѣки денъ самичко“.

Стигнахъ до вратата на гробищната черква, когато момиченцето съврши посѣдъната дума. Въ черква разпитахъ прислужника, дали

познаватъ дѣтето и виждали ли сѫ го други пъти изъ гробницата. Отговориха, че не знаятъ, чие дѣте е, но че често сѫ го виждали да ходи изъ гробницата, кѫдѣ втори разредъ.

Купихъ си свѣти и не забравихъ да купя и за злочестото малко спирче. Додѣлъ да му ги подамъ, видѣхъ, че то извади и подаде на клисари хубаво притиснатъ 10 стотинки. Спрѣхъ го, турнахъ скжната монета въ джеба му, а въ рѣзцѣ тъ му турнахъ 2 свѣти. Дѣтето ги грабна, но бързо направи забѣлѣжка, че монти свѣти били по-дебели отъ тѣзи, които то купувало, а посль се обѣри къмъ менъ и ми каза:

„Хайде заведи ме на гроба на твоята маки, па посль Ѹде да идемъ на моите“.

Съгласихъ се и тръгнахъ съ него къмъ майчиния ми гробъ.

— Ами ако да не бѣхме се срѣщали, ти какво ѿѣши да занесешъ на гроба на майка си.

— Е какво ѿ занесемъ. Ке наберемъ билки, отговори дѣтето, съ тѣхъ ѿ накичимъ на мама кръста. Ке вземемъ на мама каандилничката. Огиня отъ черква безъ пари, па ѿ ми дадатъ баре малко теминецъ за хандръ, па ѿе пригадимъ на мама гроба, па пакъ празна иѣма да ѿдемъ“.

Стъгнахъ до гроба на моята иѣжна майка. Колъничката прѣдъ кръста и запалихъ обѣщи. Момиченцето не вдигна очи ни отъ мене ни отъ гроба. Па и не сѣмѣше да нарушитъ тишината. Съпашъ, съзапали чувствата, които ме борѣха, съпашъ горещината на съзлите, съ конто оросявахъ гроба на моята скъпя покойница. Ала дѣтинския му нравъ наджи. Като дигна русничката си главичка, то въздъхна и каза:

„На моята мака гроба и кръстъ не сѫ така хубави. Я вижъ, кръстъ е съ злато, а гробътъ окичинъ съ цвѣти и трѣва, а на мака ми гробъ е земя и дърво“.

Тѣни думи на дѣтето разжесаха сърдцето ми. Охъ! мила и благородна майчина, рекохъ си: ти, която лежишъ подъ този хубавъ кръстъ и подъ тази лъсива морава, като че думитъ на това злочесто спирче, не ти ли нарашна сърдцето и въ гроба? Ти ратуваше за злочеститъ. Ти мислѣши за тѣхъ. Зная, че, ако имаше сила, ти би изѣзала изъ гроба си, за да отидешъ да легнешъ тамъ, при бѣднитъ, онеправдани дори и въ гроба. Това бѣ твоето желание. Ти ропташе противъ това дѣление, допуснато и тукъ, въ вѣчното жилище. Дали ти не ни се сърдишъ, че не изпълнихъ онова, което ти отъ сърдце желаше. Ти считаше за голѣма честъ да легнешъ и почивашъ въ гроба повече до единъ честенъ сирамахъ работникъ или до негова жена или ишъ до тѣхно дѣте. Ти, които бързаше сълзитъ на всички страдалици, ти, които отваряше къщата си за най-сетне спомахъ, искане и въ гробницата да бѫдешъ между тѣхъ и съ тѣхъ. Ахъ, Господи Иисусе, Ти, които дойде за онеправданиетъ и потълканиетъ, говорихъ сега чѣрвъ устата на това клето спираче!

Разтръзвожена и изненадана отъ думитъ на момиченцето, не помисъ, какъ съмъ отишла до гроба, който е въ краката на майка си. Въ него почина миличкото ми братче, което заклони очитъ на майка си и, подиръ осемъ дни, се прибра при нея.

Дѣтето скочи отъ екамейката, на конто седѣше и долеѣ при менъ и бързо ме запита, чий е този гробъ?

На моето братче, на моето братче Владе, отговорихъ.

— „На Владе кръстътъ е сѫщо като маминия, каза дѣтето засмѣяно. Ахъ, и твоята маки имала бебе и сѫщо като моята умрѣла“.

Отидохме на гроба на моето дѣтение. Той е ограденъ. Дѣтето гледаше смълно. То ми зададе купъ въпросъ: чи е този гробъ и защо е толкова красенъ. Направи му голѣмо впечатление гробъ. Задоволихъ дѣтското му любопитство. Разправихъ му всичко. То въздъхна дълбоко, не се удържа и ме запита напоново:

— „Имашъ ли баша“?

— Имамъ отговорихъ.

— „Ами плаче ли“?

— Плаче.

— „Ами сестра имашъ ли да ходи на училище“?

— Нѣмамъ такова голѣмо сестриче, но имамъ едно колкото тебѣ.

— „Ами тетка Фани имашъ ли“?

— Нѣмамъ.

— „Хайде сега да идемъ на гроба на моята мака“.

Гробарката баба К... ме постыгваша да не ходя, че е далечъ, па и то нѣма да може да се оправи. Ще ми бѫде залудо ходенето. Па и много ѿе се лутамъ изъ гробоветъ.

Момиченцето посрѣдъ пронически възражението на бабата, като заповѣта машинично:

— „Нѣма да намѣримъ гроба на маке ми и Илийчо, нѣма а? Добръ. Ке видимъ. Кой ми е водилъ другъ путь“?

Не послушахъ бабата, и тръгнахъ съ момиченцето отъ първия разредъ къмъ четвъртия. Близо до гроба на майка ми имаше и другъ гробъ. При него стоеше една госпожа съ дѣлата си. Ти чу разговора ми съ дѣтето. Занинтересува се, види се, и ти. Видѣхъ я, че и тя тръгна сътѣль настълъ.

Момиченцето повеселѣ. То бързо закрачи напрѣдъ. Сегиѣ-тоги подигаше главичката си, за да види моето настроение. Засмѣхъ ѿ се. Па и не може да не се покърти човѣкъ, като види веселата дѣтска усмивка.

Момиченцето започна пакъ разговора.

— „Тая запрѣтка, заговори ми, я направиха отъ мамината, па имамъ още една съ кадри. Они сѫ черни, отъ жълти маќе си и Илийчо, отъ сѫ умрѣли. Знаешъ ли баша ти, баша ми, язека и ти, ния всички не сме живи. Па оти да сме живи? За какво. Е на, маќе ми, маќе ти, Илийчо, Владе и нова дѣтение съхубавия гробъ онъ сѫ живи и они живѣятъ, оти сѫ при Бога“.

— Какъ да сѫ живи, възразихъ му, нали сѫ умрѣли?

— „Оти, ако сѫ умрѣли, они сѫ за насъ умрѣли, па они сѫ си живи“.

Така разлеждаваша тази малка главичка, а разбираше ли това, което казаваше? Не знамъ.

Дѣтето мълчя. Бѣхме изнинали много пъти, а то не ми показваше гроба на майка си. Минахме все прѣзъ гробове, а момиченцето все пазише да не стапи на гробъ. Това ми направи силно впечатление, защото съмъ виждала гробарките да ги тълчатъ, безъ да отпадатъ поини очите къмъ умрѣлите, което имѣа дължимъ.

— „Не трѣбва да стъпвамъ на чуждѣтъ гробове, учеше ме умното дѣле, да ги не събудимъ“.

Изнинахме доста прѣсни гробове.

— Да не съ забравила гроба на мама си? попитахъ.

— „Ха, какъ да забравимъ я гроба на мама, на и на Илийча. Я си го познавамъ по шарената кандилничка“.

Наблизо видѣхъ купчина жени. Въ ерѣдата свещеникъ очищаше едно дѣтско гробче. Момиченето мина покрай тѣхъ, отмина нѣколко гроба и се спрѣдъ единъ гробъ, стисна кръста и велъ сълово извика:

— „На, вижъ, не помнитъ ли гроба на мама? Ето го. Его кандилницата. Чакай сега да накичъмъ кръста съ будото“.

— Какъ е името на майка ти? попитахъ дѣтето.

— „Петра“.

Накинтина, кръстътъ носяше този надпинъ. Спрѣхъ ее прѣдъ гроба разтревожена. Порон сълзи руничаха отъ очите ми. Това дѣте този денъ извѣредно ме скърчи и опечали. Колъничътъ прѣдъ гроба на тази злочестна майка. Въдълбочено въ тежки мисли, и не успѣхъ, кога се е приближилъ една жена до момиченето. Чухъ само, че то казаше:

„Тетко Фани, язека додехъ съ тази булка съмичка и донесохъ това, за да туримъ на мама на гроба. Его гроба на Илийчо“, извика ми дѣтето, като ме дърпаше къмъ онай страна, дѣто се бѣха набрали женитъ и свещеници. Значи, дѣтето право ми бѣ казало, че днесъ правѣха разнение.

Обърнахъ се къмъ тетка й Фани, както я наречава дѣтето, и попитахъ, да не би да е сестра на покойницата.

— „Не съмъ ѝ сестра, но компаньона“.

— Добъръ ли е поне бащата на дѣтето? попитахъ.

— „Добъръ човѣкъ е, но си нѣма нигде никого. Това дѣте остава самичко, като си отиде по-големото му сестриче на училище, а баща му на работа. Азъ отговаря не искашъ да го взема, но тъжъ, че дошло и само. Страшно тѣжи за майка си. Много плаче“.

Похождахъ женита за нейната човѣщина и за нейното милостиво християнско сърдце. Казахъ ѝ, че Богъ ще ѝ отплати за тѣзи сирачета и за бѣдната майка. Стиснахъ ръката на тази жена, които жертвува и врѣме, и трудъ, за да услужи на своя близътъ. Какво благородство въ скромна колиба! Како бисеръ сърдце, скрито подъ груби и прости дрехи! О! хора именити на пари и богатства, вижте примерътъ отъ това самопожертвуване. Тази жена е легала хиляди пъти по-частлива тази вечеръ на твърдата постеля, а, може би, и гладна, отколкото вие алини за дуксъ и раквицъ, безъ да помислите да стоплините едно осиротѣло сърдце съ нѣжни думи и сладка милишка.

Тръгнахъ си сълъпана и убитъ отъ гробищата. Това дѣте ми нарани сърдцето. Забравихъ отъ залиши да попиташъ за името му и за това на баща му. Ше гледашъ да се срѣщна още веднъжъ съ този феноменъ.

Колко е жалко, когато видишъ такива сирачета, но колко ти е драго, като ги гледашъ, че тѣжатъ и оплакватъ навѣси мило същество. Колко е грозно, когато виждашъ бащи да бѣзгаятъ да заглушватъ светото чувство у своите дѣца. Каква илюзия, че може да се замѣни истинска майка! Каква подигравка! И ние не сме тѣ добри и толкова съвършени, за да можемъ да бѣдемъ майка на нужда дѣте. Има ли такава идеална жена, за да я

притисна до гърдите си. Има, но рѣдко ще се сдоби дѣте съ такава блага душа.

Плачи, тажи, мило дѣтение, за майка си! Всичко се замѣства, само майка не. Кажете ми, кое е това дѣте, дѣто е могло да каже „мамо“ съ сѫщата нѣжност и сладост на мапежката? Миличко нещастно дѣте, ти, което имашъ сѫщата участъ на моето малко сестринче, кой ще ее погриже за тебе, като си безъ близъкъ?

Господи Иисусе, Ти си най-близъкъ до сирачетата! Ти обичаше и милуваше дѣдите, и тѣ те обичаха. Ти единъ можешъ да подкрѣпишь сирачетата и да ги уѣгъниши. Мили клети сирачета, защо наричавате така сърдцето ми и ме разочаровавате така млада отъ съвѣта? Мили и скъпни майки, има ли дѣца, които да ви не обичатъ, почитатъ и цѣнятъ? Има ли такива лоши дѣца?

София, 1902 год. 4 септемврий.

M. H.-va.

ЦЪРКОВНА И ОБЩЕСТВЕНА ЛѢТОПИСЪ.

Вътрѣшнъ отдѣлъ.

Пристигнали синодални архиереи. На 15-и того вечера пристигнаха въ Столицата синодалните архиереи Т. Високопрѣосвещенство св. Доростоло-Червенски митрополит г-нъ Василий и св. Тырюновски митрополит г-нъ Антимъ. Т. Високопрѣосвещенство се установиха въ Синодалната палата.

Откриване на синодалните засѣданія. На 16-и того, сълѣдъ подобаваща къмъ Господа Бога молитва, синодалните засѣданія се откриха. Прѣдседателствувашъ св. Синодъ Негою Високопрѣосвещенство св. Врачански митрополит г-нъ Константинъ е уѣдомилъ за това телеграфично Негою Блаженство Есааръ, епархийните архиереи и игуменътъ на ставропигиалните монастири.

Откриване на Народното събрание. Въ понедѣлникъ, на 15-и, часъ на 11 прѣдъ пладне, се откри сесията на Народното събрание. Тронната рѣчъ се прочете отъ министър-председателъ г-дръ П. Гудевъ. Веднага подиръ прочитането на тронната рѣчъ се извѣши водосвѣтъ отъ Н. Високопрѣосвещенство бывшия Скопски митрополит г-нъ Теодосий, подиръ което засѣданіето се откри отъ прѣдседателъ. М-ръ прѣдседателъ обявя дневния редъ.

Храмовъ празникъ. Послучи храмовъ празникъ на църквата при Софийската духовна семинария, днесъ прѣдъ пладне въ семинарската църква се отслужи божествена служба отъ Н. Високопрѣосвещенство св. Доростоло-Червенски митрополит г-нъ Василий при съслужение на Ректора на семинарията Н. Високопрѣодобие архимандритъ Неофитъ и други духовни лица. На божествената служба присъствуваха синодалните архиереи Т. Високопрѣосвещенство св. Врачански митрополит г-нъ Константинъ, и св. Тырюновски митрополит г-нъ Антимъ, прѣподавателътъ и ученикътъ отъ семинарията. Сълѣдъ божествената служба Т. Високопрѣосвещенство приеха и бѣзслова съ примиливъ на семинарията въ премната стая на посъганата. Подиръ това бѣ сервирана закуска въ ученикската трапезария на семинарията и имаше литературно утро съ подходящи за случаи декламации и четива, изпълнени отъ ученици на семинарията.

Свещеническо събрание въ гр. Татъръ-Пазарджикъ. По почина на Н. Благоговѣнство св. Мина Минъ-коѣтъ на 15-и того е станало свещеническо събрание въ гр. Пазарджикъ. На събранието сѫ реферили свещеници Мина

Г. Минковъ — *Какво иска народъ от свещеници*; свещенникъ П. Коевъ — *За благородителността*; г. д-р Тодоровъ, управител на болницата „Иосифъ I“ — *За болестите, върлувщи прѣз есенния и зимният сезон*; г. Бързаковъ, директоръ на Земедѣлското училище — *За земедѣлъците* (земедѣлъчески ордери, орань, посъти, събити, изборъ на съмѣ главни, торене и главно за сънкето на людския рода).

Свещенишко събрание въ Търново. На 11-и того Търновското околийско свещенишко братство имало редовно събрание. Събранието било открито отъ Н. Високопрѣобръщенето съв. Търновския митрополит г-н Антимъ съ назидателна рѣчь, въ която той изтъкнал, че причината за религиозните опадъщи на българите се дължи и на свещениците. Н. Високопрѣобръщенето казал, че свещениците трбова да бѫдат промърфи въ живота си, безкористни и тактични въ борбата съ враговете на вѣрата и православието. Не съ бруталност и инсимиации да прѣследват учителите — тѣхни сърдатици въ полето на народната просвета — а съ благи думи и самооствржена любовъ да имъ спечелятъ сърдата. „Въ мята епизоди, казал Н. Високопрѣобръщенето, има двама свещеници — имената имъ да спомена — които побѣдиха, спечалиха враговете си учители имено съ тѣзи християнски добродѣтели“.

Пристигнатите, млади и назидатели думи на архиерей направили силно впечатление на всички пристигнати свещеници.

Слѣдъ това свещ. Иорд. Стойковъ чель рефератор по „Дѣлностита на свещеника“. Рефераторъ се наслушаша съ внимание, а Н. Високопрѣобръщенето добавилъ и поправилъ нѣкои точки отъ него и напуснала събранието.

Видоизмѣнени пенини.

21. на свещеническата вдовица Стояна Илиева изъ гр. Ямболъ пенсията отъ 270 лева се увеличава на 344 лева годишно, като на сама вдовица, за изслуженитѣ отъ покойния й съпругъ свещеникъ х. Тодоръ Вълковъ 38 години, 11 мѣсѣца и 22 дни въ учителство и свещенодѣлѣствие;

22. на свещеническата вдовица Стояна Иванова, живуща въ гр. Провадия, пенсията отъ 180 лева се увеличава на 192 лева годишно, като на сама вдовица, за изслуженитѣ отъ покойния й съпругъ свещеникъ Иванъ п. Илиевъ 30 години, 9 мѣсѣца и 3 дни въ учителство и свещенодѣлѣствие;

23. на свещеническата вдовица Стояна Иванова изъ с. Мокрецъ, Кулско, пенсията отъ 183 лева се налага на 178 лева годишно, като на сама вдовица, за изслуженитѣ отъ покойния й съпругъ свещеникъ Иванъ п. Илиевъ 30 години, 9 мѣсѣца и 3 дни въ учителство и свещенодѣлѣствие;

24. на свещеническата вдовица Стояна Михайлова изъ гр. Етрополе, пенсията отъ 223 лева се налага на 173 лева годишно, като на сама вдовица, за изслуженитѣ отъ покойния й съпругъ свещеникъ Михаилъ Арнаудовъ 23 години, 1 мѣсѣцъ и 25 дни енорийска служба;

25. на свещеническата вдовица Стефанъ Ненчева изъ гр. Септември, пенсията отъ 369 лева се налага на 309 лева годишно, като на сама вдовица, за изслуженитѣ отъ покойния й съпругъ свещеникъ Ненко Несторовъ 35 години, 6 мѣсѣца и 15 дни енорийска служба;

26. на свещеническата вдовица Ташка Съйкова изъ гр. Ямболъ пенсията отъ 128,25 лева се увеличава на 150 лева годишно, като на сама вдовица, като ѝ се опрѣдѣля инвалидна пенсия въмѣсто такава за изслужено врѣме, за щото покойниятъ й съпругъ свещеникъ Георги Колевъ Съйковъ, слѣдъ изслужване 9 години и 6 дни енорийска служба, е убиетъ отъ турчинъ прѣтъ 1877. година;

27. на свещеническата вдовица Анкуца Иоанникиева изъ с. Кутово, Видинско, пенсията отъ 147,75 лева се налага на 137 лева годишно, като на сама вдовица, за изслуженитѣ отъ покойния й съпругъ свещеникъ Иоанники Станковъ 22 години, 10 мѣсѣца и 12 дни енорийска служба;

✓ 28. на свещеника Сава Живковъ изъ с. Рабница, Благоевградчино, пенсията отъ 413,25 лева се увеличава на 550 лева годишно, за изслуженитѣ отъ него 45 години, 10 мѣсѣца и 24 дни енорийска служба;

29. на свещеническата вдовица Дона Николова изъ с. Гложене, Тетевенско, пенсията отъ 336,75 лева се налага на 263 лева годишно, като на вдовица съ 3 малолѣтни дѣца, за изслуженитѣ отъ покойния й съпругъ свещеникъ Никола Цаконъ 27 години, 4 мѣсѣца и 24 дни енорийска служба;

30. на свещеника Михаилъ Илиевъ, живущъ въ гр. София, пенсията отъ 403 лева се налага на 382 лева годишно за изслуженитѣ отъ него 31 години, 10 мѣсѣца и 1 день енорийска служба;

31. на Иванъ Ивановъ изъ с. Видинъ, Казанлышко, съпругъ на покойния свещеникъ х. Иванъ Ивановъ, пенсията отъ 196 лева се налага на 127 лева годишно, за изслуженитѣ отъ покойния му баща 33 години, 7 мѣсѣца и 10 дни въ учителство и свещенодѣлѣствие;

✓ 32. на свещеническата вдовица Мария Първанова изъ с. Въздъръма, Ломско, пенсията отъ 197 лева се увеличава на 198 лева годишно, като на сама вдовица, за изслуженитѣ отъ покойния й съпругъ свещеникъ Първанъ п. Ивановъ 33 години, 10 мѣсѣца и 6 дни въ учителство и свещенодѣлѣствие;

33. на свещеническата вдовица Велика п. Стефанова изъ с. Златарица, Еленско, пенсията отъ 228 лева се увеличава на 229 лева годишно, като на сама вдовица, за изслуженитѣ отъ покойния й съпругъ свещеникъ Стефанъ Коевъ 40 години, 11 мѣсѣца и 16 дни въ учителство и свещенодѣлѣствие;

34. на свещеника Петко Ив. Поповъ изъ с. Полски Съновецъ, Търновско, пенсията отъ 406 лева се увеличава на 417 лева годишно, за изслуженитѣ отъ него 34 години и 2 мѣсѣца въ учителство и свещенодѣлѣствие;

✓ 35. на свещеника Андрея п. Георгиевъ изъ с. Влади-ца-Михала, Ломско, пенсията отъ 461 лева се налага на 445 лева годишно, за изслуженитѣ отъ него 41 години, 3 мѣсѣца и 25 дни въ учителство и свещенодѣлѣствие;

36. на свещеника Никола Стояновъ изъ с. Ваксано, Кюстендилско, пенсията отъ 474 лева се увеличава на 505 лева годишно, за изслуженитѣ отъ него 47 години, 8 мѣсѣца и 25 дни въ учителство и свещенодѣлѣствие;

37. на свещеника Манчо Джукаревъ изъ гр. Панагюрище, пенсията отъ 574 лева се налага на 488 лева годишно, за изслуженитѣ отъ него 32 години и 7 мѣсѣца енорийска служба;

38. на свещеническата вдовица Екатерина Станева, живуща въ с. Тополово, Борисоградско, пенсията отъ 369 лева се налага на 243 лева годишно, като на вдовица съ 2 малолѣтни дѣца, за изслуженитѣ отъ покойния й съпругъ свещеникъ Янко Д. Столевъ 31 години и 3 дни въ учителство и свещенодѣлѣствие;

39. на свещеническата вдовица Василка Халачева изъ гр. Шуменъ, пенсията отъ 169 лева се налага на 165 лева годишно, като на сама вдовица, за изслуженитѣ отъ покойния й съпругъ свещеникъ Илия Ив. Халачевъ 27 години, 7 мѣсѣца и 24 дни енорийска служба;

40. на свещеника Христо Мариновъ изъ с. Каленца, Троянско, пенсията отъ 474 лева се увеличава на 512 лева годишно, за изслуженитѣ отъ него 42 години, 8 мѣсѣца и 16 дни енорийска служба;

✓ 41. на свещеническата вдовица Цвѣта п. Георгиева изъ с. Чупрене, Благоевградчино, пенсията отъ 240 лева се увеличава на 279 лева годишно, като на сама вдовица, за изслуженитѣ отъ покойния й съпругъ свещеникъ Димитър Георгиевъ 46 години, 6 мѣсѣца и 27 дни енорийска служба.

Външенъ отдѣлъ.

Антиохийската църква. Антиохийската църква е въ достопочено положение. Тя, да се изразимъ споредъ съвръменниятъ мирски съуважавани, е бойкотирана. Този бойкотъ, който слѣда отъ години, има чисто филетични мотиви. Цариградската, Александрийска и Иерусалимска патриаршия искатъ да запазятъ занаваните антиохийски патриарши прѣстолъ за гърци. Твърдятъ да не искатъ да допуснатъ за патриархъ сириецъ или пътъ лице, което съмества на сирийските национални стремежи. Водени отъ тези съображения, достойни за гърци патриари, но осъдители за патриарси, цариградскиятъ, Александрийскиятъ и иерусалимскиятъ патриарси не искатъ да припознатъ за антиохийски патриархъ Григорий IV, макаръ посъдънът да е избранъ съобразно съ кононитъ и установътъ на антиохийската църква. За тъкътъ си остава Триполийскиятъ митрополитъ, какъто е било до избора си. Това поведение на трите патриарши опечалива дълбоко не само православното население въ Антиохия, но и християните отъ всички останали православни църкви. Това поведение на източните патриарши къмъ единъ стълбъ древните православни църковни прѣстоли, че има най-печални съчинения. То че изчерили търгъщето на православието сирийци. Има вече и признания, че то ще отвори нова рана на св. Православна църква. Всичката отговорностъ, както и всичкото покриене, ще носятъ нинѣшните патриари, които съдържатъ въ създаването на канонитъ и на правдата, за да служатъ само на еспенции. И най-печалното е, че съ антиохийския въпросъ на най-много византинства патриардъскиятъ патриархъ Иоакимъ III, който не види се показа, че не иска да се мѣси въ влѣтъните работи на антиохийската църква, като ужъ въздържа отъ такава намѣта и събрътъ си, които възследватъ на патриаршията прѣстолъ въ Александрия и Иерусалимъ. Иоакимъ иска да изнесе въпросъ за антиохийската църква на помѣстия съборъ, които проектира да синика и въ който, ако стане, събдатъ изключени, несъмнѣнно, сирийците като не гърци. Това съзрение толкова печеливи, колкото и компрометирани. Не е ли прѣмъ да помислятъ православните да се очисти Църквата отъ пѣтъната на византинизма? Нека не се забравя, че враждѣтъ и недоразумѣніята, които цариградскиятъ прѣстолъ постоянно раздува, ще улеснятъ съиерархъ и епаконетъ на православието. И на тази минута тия съперници, споредъ съобщенията на авторитетни вѣстници, тръкватъ работи въ областта на антиохийската църква, които Цариградската безогледно орони, излага и ослабява.

Римската църква. Въ Италия се създалъ наполѣнье силно движение срѣдъ католичеството. Това движение, което мъжкѣнѣе отдавна, се обира въ западните папалъти отъ скандалъните работи, които се разкриха въ италиански институти. Вънри или невнри бѣха разкрити, италианското общество се раздили съино и се настрои наждедебро срѣдъ курянта въ Ватикана. Нѣкои кардинали бѣдоха оскърбени. Дори папската канцелерия, кардинал Мері дѣла Ватъ, както отбѣлъжихме на прѣмъ туки, не бѣ пощаденъ. За да се успокоя раздробленото обществено мнѣнѣе и за да почвутъ Ватиканъ властта на Италианското правителство, за което той малко иска да знае, полицията назначи анкета въ института у Вараци, въ този у Селезенски манастиръ и пр. Анкетата била вече съзвана. Тя, споредъ италианския вѣстникъ, била омълена институтъ отъ обвинението, които ги опозоряваха. При всички тия твърдѣнія, институтъ и досега стои затворенъ. Институтъ у Вараци, въ който нико не било констатирано, остава затворенъ, въпреки дори това, че неговото отваряне настоятелно се иска отъ мѣстните антиклерикални общински съѣти. Компетентнѣтъ власти оставатъ гаухи прѣдъ тия исканія. И такива ще останатъ, вѣ-

роятно, логотава, докътъ родителите, интересуващи се отъ института, подирятъ други училища за дѣцата си. Италианското правителство използва случаѣнъ и моментъ за цѣлътъ си. Връзкебно на Ватикана, то е толерантно къмъ духовенството. То иска да има свои свещеници въ армията, марината и дори въ училищата, докътъ за религиозното въпитание се пригражда родителите за дѣцата си.

Tc.

Обявление

№ 1701.

Т.Пазарджишкото архиерейско намѣстничество обявява, че въ гр. Т.Пазарджикъ, при съборната църква „Св. Богородица“, има дѣлъ въ кантина епакони, както и въ е. с. Голѣмо-Бѣлово, Църъча, Ферезлий и Абдуларе, и се дирята какъ дидати за свещеници съ богословско образование.

Желаещите да се отнесатъ до арх. намѣстничество.

гр. Т.Пазарджикъ, 8-и октомври 1907.

Отъ Намѣстничеството.

2-3

Важно за свещениците.

Въ работилницата ми, находеща се въ ул. „Позитано“ № 131, близо до фотографията на Владиковъ, се изработватъ разни свещенически дрехи, като раса, джубета, шуби, папки, кондогури и колани руски и гъръцки фасони, а така също и разни черковни одежди като филони, епакони, патрахили, колани и параквии съ цѣни умѣрени.

1-3

Петъръ Г. Щиплиевъ.

Некрологъ

Изказвамъ дълбока скрѣбъ послучай голѣмото нещастие, което така неочаквано постигна събратъ ми свещ. Димитрий Николовъ, родомъ отъ Македония, а понастоящемъ енорийски свещеникъ въ с. Тищевица, Братчанска околия и епархия, съ съмъртта на най-стария му синъ

Павелъ П. Димитриевъ

който слѣдъ въ мѣсечно болѣуване прѣдаде Богу духъ на 28 септември и. г., а на 29 сѫщи, при участнето на Голѣмо-Пещенския ми събрътъ и при многобройно стечеене на познати и приятели, се извѣръ погребението му съ подабаваша почитъ.

Покойниятъ въ най-цѣвѣтущата си 19 годиниша възрастъ съвръши и. год. VI-и класъ при Братчанска гимназия, съ примѣрно поведение и успѣхъ, тъкмо когато неговътъ родители очакваха посъдъната утѣха за стари години отъ него, но по Божие съзвънение - въ вѣчните обители.

Остави баща, майка, четири по-млади сестричета и най-малкото въ мѣсечно братче.

С. Вировско, Бѣло-Слатинска околия, 30-и септември 1907 г.

Свеш. Никола Тодоровъ.